

DE SCHEEPSSTRIJD

BIJ

ROEMERSWAAL,

den 29^{en} Januarij 1574.

DOOR

J. P. SCHABERG.

N°. 7.

VAN

VOOR DRIE HONDERD JAREN.

VOLKS-BLADEN TER HERINNERING AAN DE SCHOONSTE BLADZIJDEN
UIT ONZE GESCHIEDENIS.

⁵
1873-74.

UTRECHT,
C. VAN BENTUM.

1875.

DE SCHEEPSSTRIJD

BIJ

ROEMERSWAAL

den 29en Januarij 1574,

door

J. P. SCHABERG

N°. 7.

VOOR DRIE HONDERD JAREN

VOLKS-BLADEN TER HERINNERING AAN
DE SCHOONSTE BLADZIJDEN UIT ONZE GESCHIEDENIS

1573-74.

Utrecht, C. Van Bentum

1875.

Wandtapijt in het Zeeuws Museum warin de slag bij Reimerswaal is verbeeld

Prospectus

Voor drie-honderd Jaren

Volksbladen

uit de schoonste bladzijden van onze geschiedenis.

Voor drie-honderd jaren! Welke gedachten vervullen niet den geest welke gewaarwordingen bezielen niet het hart van elken Nederlander, bij de herinnering aan hetgeen op onzen geboortegrond drie eeuwen geleden is doorleefd! Is het niet, alsof wij van dag tot dag, van maand tot maand tusschen de gedenkteekenen van strijd en zegepraal worden rondgevoerd? De Nederlanden, klein op de kaart van ons werelddeel, en toch groot geworden in de wereldworsteling met het toen nog zoo machtige Spanje; dat volk weigerende een Spaansch wingewest te worden en voor zijne zelfstandigheid strijdende, zien wij als uit de fel bewogen golven, zich ontworstelen en opklimmen tot den eersten rang onder de volken van Europa. Maar dat niet alleen. Wij, die de voorbereidingen van de veertig aan den tachtigjarigen strijd voorafgaande jaren kennen, wij weten het, en willen het aan onze kinderen verteld hebben, hoe op den bodem van het volksleven onzer Vaders de liefde tot de vrijheid lag, om verlost van de inzettingen van menschen, zich alleen te laten leiden door het Woord onzes Gods. Het "Luctor et emergo" van onze Zeeuwsche broederen en het "Je maintiendrai" van Oranje, worden niet verstaan, indien niet de derde

leuze van dien tijd gekend wordt: "Hanc tuemur, hac nitimur" ¹). *Worstelende is ons volk ontkomen* uit den voorbeeldeloos zwaren kamp; en *Vader Willem* heeft zijne beginselen en die van alle ware Nederlanders gehandhaafd, omdat zij beide in klimmende mate gezocht hebben de vrijheid van het geweten te beschermen, en zich te blijven stellen op den grondslag van den Bijbel als het Woord onzes Gods. Zoo wordt ons bijna elke dag eene drie-honderd jarige roepstem ter feestelijke herinnering, en ter ernstige opwekking om aan deze Nederlandsche levensbeginselen getrouw te blijven, of tot hunne behartiging wedertekeeren.

Door vele en velerlei omstandigheden is de kennis van ons verleden bij de meerderheid van ons volk uiterst gering geworden. En wie zou dat niet betreuren? Onkunde in dezen brengt allicht tot, verloochenen van ons verleden. En een volk dat zijn verleden verloochent, loopt gevaar zijn karakter en zijne zelfstandigheid daarbij in te boeten.

Deze *volksbladen* voorzien dan ook in eene dringende behoefte. De breede gelederen onzer burgerij vinden er eene veelzijdige en degelijke behandeling in van hetgeen hier voorviel inde eerste jaren van den roemvollen strijd tegen Spanje. - De hier volgende inhoud der behandelde onderwerpen in de vier verschenen jaargangen zal dit nader toelichten.

¹ Letterlijk: Dit handhaven we, hier vertrouwen we op. Vermeld als [randschrift op de oude gulden](#) is een nadere precisering bedoeld: *deze* (vrijheid) *verdedigen we, hierop rusten we* (geloof)

De scheepsstrijd bij Roemerswaal,

den 29en Januarij 1574,

J.P. Schaberg.

Het is een grootsch schouwspel, dat zich aan onze oogen verthoont
Wanneer wij een volk om het verkrijgen van zijne godsdienstige en
staatkundige vrijheid, om het behoud van zijne regten, van
haardsteden en altaren zien strijden. Niet te vaak kunnen wij staren op
een leeuwenmoed, die met onwrikbare volharding het heilig doel voor
oogen houdt ook waar men van alle kanten belaagd en aangevallen,
telkens zijsprongen te maken heeft. Zulk een moed verdient
bewondering; neen, hij verdient meer: hij is waardig, dat de bron van
zijn bestaan en van zijne werking wordt opgespoord. Gelijk de fiere
leeuw het gedierte des wouds verschrikt, wanneer hij zijn gebrul doet
hooren, alzoo boezemt een volk, dat zich alzoo betoont, eerbied in,
waar slechts de galm van zijn krijgsgeschrei vernomen wordt.
En toch: niet in dat uitwendige ligt de oorzaak der verschrikking. Niet
in den donderslag, maar in het bliksemlicht, dat hem voorafgaat,
schuilt het gevaar. Het gebrul des leeuws doodt niet, al verwekt het
siddering, maar de kracht zijner spieren, tanden en klauwen. Zoo is
het ook bij een volk dat een regtmatigen strijd tegen de belagers zijner
vrijheid heeft aanvaard. In het gevoel van zijn regt, van de billijkheid
zijner zaak, van de noodzakelijkheid om vol te houden ten einde toe,
waagt het den kamp op leven of dood. Het steunt niet op forschen
ligchaamsbouw, op plaatselijke gelegenheid, op toevallige
omstandigheden. Neen; dan zou het meermalen op het zien eener

verpletterende overmagt terugwijken. Maar het voelt eene kracht die in zijn bloed uitgestort, door al zijne aderen stroomt eene kracht, wonderbaar sterk in vermogen. Men weet dikwijls niet van waar zij komt; maar zij bestaat, zij werkt met onbegrijpelijke toeneming en met de glansrijkste uitkomst.

Dat is de kracht Gods. Bij Hem is de bron, uit welke zij in den mensch vloeit. Wie God vreest, kent het geheim, hoe zij verkregen wordt, en dat geheim is het gebed. Hij, die mildelijk geeft en niet verwijt, hoort het geroep, dat tot Hem komt. Wanneer na langdurige droogte, ergens in een afgezonderd bidvertrek de bede des geloofs om een verkwikkelijken regen opstijgt, en de Heer daarop de uitgedroogde beken vult en de velden laaft; dan worden regtvaardigen en onregtvaardigen tezamen gedrenkt. En wanneer onder bezwarende omstandigheden een godvruchtig strijder nederknielt en hulpe zoekt bij den God des hemels en der aarde; dan ontvangt, nevens hem, menig krijgsman, dikwerf onbewust, wat er noodig is om tot de vervulling der bede te geraken.

Zulke uitkomsten leverde de bloedstrijd onzer vaderen van voor 300 jaren, zoowel in zijn geheel als in enkele zijner deelen. Wij hebben in deze bladen al menigmalen op dien strijd gestaard; thans wenschen wij het wederom te doen, met het oog op het hierboven opgemerkte. De scheepsstrijd bij Roemerswaal, op den 29en Januarij 1574, zal ons uit het oogpunt van gebedsverhooring bezien, dubbel belangwekkend voorkomen.

Aan den linkeroever der Ooster-Schelde, tegenover Schakerloo en Tholen, lag nog voor drie eeuwen Roemerswaal of Romerswael. Thans is deze plek met een groot deel van 't verdronken land van Zuid-Beveland geheel onder het water bedolven. Wanneer men in dien tijd

van Antwerpen komende, de Ooster-Schelde wilde opvaren, moest men den weg nemen door het Kreeke-rak en kwam dan voorbij Bergen-op-Zoom regts, en daarna voorbij Roemerswaal links. Men kon echter beide plaatsen vermijden; want bij het Kreeke-rak liep eene kreek landwaarts in, die eerst onder den naam van het Marollegat, en verderop onder dien van het Loodijksche-gat, deze moerassige landstreek doorsneed, om eindelijk niet ver voorbij Roemerswaal in de O.-Schelde uit te loopen.

Hieruit blijkt, van hoeveel gewigt in oorlogstijd het bezit van genoemde sterkten was. Van uit Bergen-op-Zoom, dat zich in de magt van Spanje bevond, kon Zeeland bestookt, of eene vloot, van Antwerpen komende, beschermd worden; vooral, wanneer, gelijk in 1574 het geval was, Tholen en andere Zeeuwsche steden in hun bezit waren. Wie nu van Roemerswaal meester was, of daar in de nabijheid post vatte, kon echter het oog houden op schepen, die door het Loodijksche gat wilden varen; en daarom verwondert het ons niet, dat én de Watergeuzen én de Spanjaarden dit anders zoo schijnbaar onbeduidende punt van het grootste belang rekenden.

Sedert 1572 waren de watergeuzen de schrik der Spanjaarden geworden. Hadden deze laatsten onder Alva weder verscheidene plaatsen in Holland bemagtigd, niet zoo voorspoedig waren zij op het water geweest. De kloeke Zeeuwen toonden, dat zij niet zonder reden een in zee zwemmenden leeuw op hun wapenschild voerden. Als echte waterleeuwen besprongen zij hunne vijanden, waar zij die ontmoeten mogten. Wel is waar hadden zij hunne geheele provincie niet kunnen behouden: Goes, op Zuid-Beveland, Middelburg en Arnemuiden op Walcheren, Tholen en andere kleinere plaatsen waren overweldigd; maar Vlissingen en Veere, Zierikzee met gansch

Schouwen waren Prinsgezind. Bovendien hielden de Watergeuzen, kruisende over de hun welbekende wateren, met hunne schepen den Spanjaard in ontzag.

Dit nam echter niet weg, dat de toestand van Zeeland, zoowel als die van Holland, op het einde van 1573 zeer hagchelijk stond. Te vergeefs had Tseraerts beproefd, de stad Goes in handen te krijgen, te vergeefs was zijne poging geweest Arnemuiden te verrassen. De grijze, maar kloeke Spaansche Overste Mondragon had de pogingen van den Prins weten te verijdelen; en ofschoon de Geuzen Middelburg voortdurend belegerden, ja zoo naauw insloten, dat er een hongersnood in de stad ontstond, bleef Mondragon met zijne 15 vendels Waalsche soldaten volhouden tot het uiterste toe. Van weerszijde zag men het belang in, dat er aan het bezit van Middelburg verbonden was. Van daar de hardnekkigheid der verdediging; van daar de pogingen, bij herhaling aangewend tot ontzet; maar van daar ook de krachtsinspanning van de zijde des Prinsen, om de voortzetting van 't beleg mogelijk te maken en door 't bezit der stad be kroond te zien.

Werkelijk was er reeds door Alva niets onbeproefd gelaten, wat hem mogelijk was om Zeeland van Holland te scheuren, gelijk het hem aanvankelijk was gelukt, door de inneming van Haarlem, Zuid-Holland van het Noorder-Kwartier te scheiden. Zoo had hij, om een paar voorbeelden te noemen, in Februarij 1573 eene vloot van 56 zeilen, onder Sanchio D'Avila uit Antwerpen gezonden, om Middelburg van krijgsbehoeften en levensmiddelen te voorzien.

De Vlissingers op hunne beurt, hadden hunne maatregelen van voorzorg genomen. Er werden 12 oude vaartuigen met steenen geballast, afkomstig van een Franciscaner-klooster uit de stad. Deze schepen had men laten zinken om der vijandelijke vloot het doorvaren te beletten. Ofschoon deze voorzorg niet gebaat had, naardien de

gezonken vaartuigen door den stroom waren weggespoeld, was het D'Avila toch niet gelukt zijn doel te bereiken, en was hij na een hevig gevecht met de Zeeuwen, genoodzaakt geworden, met groot verlies naar Antwerpen terug te keeren.

Een gelijk lot had hem in Maart daaraanvolgende getroffen, toen hy met 50 schepen op de Schelde teruggekeerd, andermaal bij Ter Neuze en Borselen deerlijk gehavend werd. Een gedeelte zijner vloot, uit de grootste schepen bestaande, voer naar Antwerpen op - maar een ander deel week naar Bergen-op-Zoom. Daar werden de Spaansche schepen nu zoodanig door de Zeeuwen ingesloten, dat hun het uitvaren voor goed belet werd.

Nogmaals was er te Antwerpen eene vloot uitgerust, en na door den Bisschop Sonnius gezegend te zijn, den 17 April naar de Zeeuwsche wateren vertrokken. Het waren sterke schepen, goed bemand, met ervaren bevelhebbers voorzien, en van buiten met roode kruisen beschilderd, ten einde men elkander gemakkelijk onder 't gevecht herkennen konde. Met deze vloot deed D'Avila den 22 April op de hoogte van Borselen den aanval; doch ofschoon hij de Zeeuwen naar Biervliet deed wijken, kon hij op geene overwinning roemen. Reeds den volgenden dag werd hij bij den dijk van Vlissingen hevig beschoten. Een geducht onweder verstrooide zijne schepen, die nu op hunne beurt door de Zeeuwen aangevallen werden. Het Spaansche schip de Olifant, gevoerd door den Heer de Blicquy, lag nog voor anker, om den vloed af te wachten; maar een Zeeuwsch matroos had de kloekmoedigheid het ankertouw los te kappen. Nu dreef het schip onder de Zeeuwsche vloot, werd geënterd, en na een afgrijselijk gevecht van zes uren letterlijk uitgemoord. Driehonderd soldaten en tweehonderd matrozen vonden daar een deerlijk einde. Hun

Bevelhebber de Blicquy deelde in hetzelfde lot; doch ook eveneens sneuvelde de drie Geuzen-kapiteins Groeneveen, Everkitte en Cloot. Een ander spaansch schip, het Land van belofte geheeten, werd door den Vlissinger Joost de Moor aangeklampt en buit gemaakt.

Drie andere groote schepen bleven op de zandbanken zitten, en werden door de bemanning verlaten. Twee dezer schepen vielen in handen der Zeeuwen, terwijl het derde verbrandde. Het geheele verlies der vijanden bedroeg op zijn minst zes schepen en 8 à 900 man, met eene menigte geschut.

Zoo had ook deze derde onderneming van D'Avila niet veel voorspoed ondervonden. Het is waar: het gelukte hem nog, met het overschot zijner vloot Middelburg te bereiken en van eenige levensmiddelen te voorzien; doch onze wakkere Zeeuwen blokkeerden de haven en hielden zoo streng de wacht, dat er zelfs geen tijding uit de stad, noch van de vloot naar Antwerpen kon komen. Geen acht dagen, meende men in Holland, zou Middelburg het meer uitgehouden hebben, als de zaken in dien toestand gebleven waren. Toen echter eenige Zeeuwsche schepen hun wachtpost verlieten om andere vaartuigen te achtervolgen, maakte D'Alvila daarvan gebruik om met zijne vloot naar Antwerpen te wijken, terwijl er van uit Goes nieuwe voorraad van levensmiddelen naar de hongerende stad gezonden werd.

Uit deze voorbeelden blijkt genoegzaam, hoe hardnekkig reeds onder Alva aan weerszijden in en om Zeeland gestreden werd. Men gaf in den regel geen kwartier aan den overwonnen vijand; alleen om staatkundige redenen werd hierop in zeer enkele gevallen eene uitzondering gemaakt; de beroemde Jacob Simonsz de Rijk was daarvan de eerste. Bij een mislukten aanslag op Tholen, waarbij 700 der onzen met hunne bevelhebbers omgekomen waren, had De Rijk zich met zwemmen willen redden. Dit was hem echter niet gelukt, en

nu viel hem de genoemde uitzondering ten deel, dat hij gevangen gehouden werd.

Op deze wijze ging de zomer van 1573 voorbij, zonder dat Alva in Zeeland vooruit kon komen. Hij moest het nog vernemen, eer hij de Nederlanden verliet, dat er door Boysot eene aarden borstwering werd opgericht, die de haven van Middelburg bestreek, en dat de Spanjaarden onder Antonie van Bourgondië vruchteloos getracht hadden dit te beletten.

Hij moest het nog hooren, dat de sterke schans Rammekens of Zeeburg, die sleutel van Walcheren, door krijgslist in handen der Zeeuwen was gevallen (6 Augustus), waardoor het de Beauvoir onmogelijk werd eenige hulp aan Middelburg te bieden.

„Het is ongelooflijk," schreef Alva aan Filips, „hoezeer het aantal dezer muiters toeneemt, hoeveel er ook om hals gebracht worden". Dus had hij het gedurende zijn verblijf in de Nederlanden nog maar niet kunnen begrijpen, dat het wat anders zegt, een bloeddorstig tiran om loon te dienen, en — voor de dierbaarste vrijheden van eigen land en volk in de bres te staan.

In kernachtige woorden drukte de Prins van Oranje het in dien tijd uit, in een brief aan Romero, „dat de opgestane gewesten niet tot onderwerping zouden gebracht worden, dan door hun te vergunnen God naar Zijn heilig Woord en bevel te mogen dienen, en overeenkomstig de oude vrijheden en de bezworen voorregten te leven". Zoo dacht de Prins, zoo dachten er ook de Staten van Holland over, die aan de algemeene Staten schreven: „Voorwaar, allerliefste Medebroeders! hoeveel te meer reden hebben wij, [de algemeene Staten en die van Holland] dat wij ons nu met elkander verbinden, en d'een den anderen de hand bieden, om onze algemeene vijanden en misgunners met geweld te wederstaan, dezelve ook uit onze landen te verdrijven en

den landen helpen wederbrengen tot hun oude fleur, voorspoed en magt, waarin zij van te voren door onze goede eendragt zoo lang gestaan hebben: want wij hebben de een den anderen niet misdaan, noch dragen (God hebbe lof) geenen haat noch vijandschap jegens malkanderen. Maar van alle beroerten zijn de Spanjaarden de oorzaak, die zich met de rijkdommen dezer landen groot maken, en voorts met een hoovaardigen moedwil en brooddronkenheid ons in armoede trachten te stellen en te regeren, en al zulks willen, alleen onze goederen en het zweet onzes aangezigts, met al 't geen wij en onze voorvaderen vergaderd hebben, tot hunne wellusten en onnuttigheid besteden: ja ons, onze vrouwen en kinderen, en alles wat wij lief en waard in de wereld hebben, tot hunne lijfeigenen en slaven maken. En wat nog het allerzwaarste is: zij willen, dat wij hun zullen rekenschap van onze zielen en consciënties geven, om daarover naar hun goeddunken te heerschen; en daar eenigen onder hen nauwelijks weten of er een God in den hemel is, noch hebben nauwelijks een enkel woord van den Zone Gods Jezus Christus, onzen eenigen Zaligmaker gehoord noch gelezen, daar willen zij ons geloof en religie straffen, en onder het deksel van dien ons onder hunne Inquisitie brengen. En zij willen u overreden, dat gij u van uwe natuurlijke landslieden en medebroeders afscheidende, zult worden dienaars van hunnen moedwil, scherpregters van hunne wreedheid, en voorstanders van hunne onkuischheid en onbehoorlijke begeerlijkheden".

Dáárom was het, dat Alva in spijt van al zijne hardnekkige wreedheid, en van al de hulpmiddelen zijner krijgskunst, niet had kunnen volbrengen, wat hem bij den aanvang zoo gemakkelijk toegeschenen was. Onvoldaan over den uitslag van zijn pogen, vertrok hij in December 1573 uit de Nederlanden, met het vloekspook der

ongeblyscchte wraak in het hart. Zoo gaarne had hij den raad nog eerst opgevolgd gezien, dien hij zijnen koning gaf, om al de steden en dorpen in de Nederlanden te verbranden en het land der verwoesting prijs te geven, voor zoover het bemagtigd wierd.

Doch ditmaal was Filips goedertierener dan zijn Landvoogd. Aan Don Louis de Requesens y Cuniga, Groot-Kommandeur van Kastilië en Gouverneur van Milaan, hem in November als opvolger gezonden, waren lastbrieven verstrekt van meer verzoenenden aard. De nieuwe landvoogd was dan ook bekend, veel zachter en gematigder te zijn dan zijn voorganger. Zelfs zorgde de koning, dat de Landzaten door een vertrouwelijk schrijven van zijn geheimschrijver Hopperus in dit gevoelen versterkt werden.

Schijnbaar werd dus de handelwijze van Filips met de Nederlanden gewijzigd; door dien schijn meende hij te kunnen herwinnen wat verloren was. Hij rekende er op, dat men in Holland toch ook wel den krijg moede zou worden. Indien er dus in den beginne wat toefelijckheid gebruikt werd, zou hij naderhand alles wel naar zijn zin schikken.

De Groot-Kommandeur helde insgelijks tot dit gevoelen over, en nam zich voor eene algemeene amnestie uit te vaardigen, zoodra hij na het vertrek van Alva de handen vrij zou hebben. Ook hij kende den aard van den opstand niet, zoolang hij nog in Spanje vertoefde: eerst later zou hij dien leeren kennen; want dat men om den wil van eene godsdienstige overtuiging voor alle aangeboden toezeggingen doof zou willen blijven, kon in hem niet opkomen. Geld uit Spanje kreeg hij niet mede; want 's Konings raadsliden meenden, dat de opstand wel kon gedempt worden met de opbrengsten uit de Nederlanden zelve.

Alva was een bekwaam veldheer: een zeeman was hij echter niet. Eene der redenen, waarom Requesens tot zijn opvolger benoemd was, lag dan ook daarin, dat deze ook als zeevoogd blijken van bekwaamheid gegeven had. In den slag van Lepanto had hij als bevelhebber der Spaansche vloot de overwinning bevochten. Naardien nu juist te water door Alva de grootste verliezen geleden waren, was Requesens de man, die bestemd scheen daarin verandering te zullen brengen. Zoo zag Filips hem met goed vertrouwen vertrekken, en ging hij zelf hoopvol zijn nieuwe loopbaan in.

Spoedig zou hij teleurgesteld worden. Nog niet lang was de Groot-Kommandeur in de Nederlanden aangekomen, of hij bemerkte, dat de zaken daar geheel anders waren dan hij zich had voorgesteld. Letterlijk vond hij alles in verwarring. De regtsplegingen waren onafgedaan en onzeker. Geld was er niet, en de Spaansche soldaten waren ontevreden, ja oproerig, wegens het onbetaald blijven van maanden lang verschenen soldij, eene schuld, die zes en een half millioen kroonen beliep. Inlichtingen van Alva ontving hij niet, vooral niet betrekkelijk den staat der geldmiddelen.

Raad diende hem niet; want met het wraakgevoel van zijn voorganger kon hij niet instemmen, en de raadslieden waren in hunne gevoelens verdeeld. Viglius vertrouwde hij niet; want hoewel deze zich uitdrukte alsof hij naar het gevoelen van Alva overhelde, en dus wel eene bijzondere, maar geene algemeene vergiffenis voorstond, geloofden Alva zoowel als Requesens, dat hij zijn werkelijk gevoelen uit vrees verborgen hield. De Staten bevredigden hem niet: zij wilden den tienden Penning voor goed afgeschafft hebben, en onder geene andere voorwaarde inwilligingen tot een afkoop daarvan verleenen. „Zij zijn zoo eenstemmig in dit opzigt, dat onder degenen, die Uwe Majesteit het best gediend hebben, er niet een is, die er niet evenzoo over denkt

als de oproerlingen." Aldus moest hij aan Filips schrijven, in een uitvoerigen brief, waaruit onder anderen bleek, dat er maandelijks vijfmaal honderdduizend kroonen aan het Spaansche voetvolk moesten betaald worden uit eene belasting van den Honderdsten penning, die nog niet eens was toegestaan.

Voegt men bij dit alles den stand van zaken in Zeeland, dan is het gemakkelijk na te gaan, dat de Requesens in groote zorgen verkeerde. Middelburg belegerd, de Spaansche schepen in Bergen-op-Zoom geblokkeerd, de Zeeuwsche stroomen met de vaartuigen der Watergeuzen bedekt, Rammekens den Spanjaarden ontnomen, Vlissingen op de wacht: waarlijk! de toestand van den Landvoogd was niet benijdenswaardig te noemen!

Aan den anderen kant zag het er voor den Prins evenmin rooskleurig uit. Reeds hebben wij het opgemerkt, hoe hagchelijk de zaken in Holland stonden; en hoewel men in Zeeland voorspoediger geweest was, zoo bleef er toch onophoudelijk de grootste onzekerheid aangaande nieuwe aanvallen der vijanden. Men kon toch vermoeden, dat er bij de Spaansche soldaten nieuwe veerkracht komen zou, als zij in den nieuwen Landvoogd meer vertrouwen stelden. Daarenboven: langdurige inspanning, ja overspanning kon wel eens in verslapping verkeeren, vooral ook met het oog op de in Holland geleden verliezen. Kon het niet gebeuren, dat Leiden werd veroverd, en dat de Prins uit Delft wijken moest? Was niet Marnix van St. Aldegonde, 's Prinsen raadsman en vriend, een gevangen man, even als Jacob Simonsz de Rijk en nog enkele anderen?

En wanneer nu Requesens aannemelijke voorwaarden tot verzoening met den Koning aanbood, dan behoefde het toch waarlijk niet onder de onmogelijkheden gerekend te worden, dat velen aan zulke voorstellen gehoor zouden willen geven.

Vooral behoefde dit niet, nu zelfs Aldegonde in eene vlaag van wankelmoedigheid den Prins schriftelijk had aangeraden, zich met den Koning te verzoenen. Hij toch schreef van uit zijne gevangenis, dat het noodzakelijk was, in een vergelijk daaromtrent te komen, al ware het, dat men sommige vernederende voorwaarden moest aannemen.

Waarschijnlijk zou de Koning aan de Nederlanders gewetensvrijheid ontzeggen; maar dan zou Z. M. toch wel aan de ketters vergunnen in ballingschap te gaan. Aldus redeneerde Aldegonde, en liet er dan op volgen; „welligt zal ons God, nadat wij in ballingschap zijn gegaan, gelegenheid geven om den Koning zulke goede dienst te doen, dat hij ons een gunstiger oor verleenen en misschien gedoogen zal, dat wij in het land terugkeeren.”

Waar een man als Marnix van St. Aldegonde, met verloochening van zijne gewone geestkracht, onder den invloed zijner gevangenschap, zoodanigen raad geven kon, ja zelfs daarmede voortgaan, nadat de Prins hem zijne bedenkingen had medegedeeld, — daar kon men van andere min krachtige geesten veel meer wankelmoedigheid verwachten.

Maar de Prins hield vol. Kennelijk werd hij door den Heer gesterkt om op den eenmaal ingeslagen weg voort te gaan. Werd het rondom hem donkerder, van binnen ging hem het licht al hooger en hooger op. Zijn geestkracht klom bij 't barnen der gevaren. Daarvan gaf hij den 23en October een openbaar getuigenis, door zijn openlijken overgang tot de Nederl. Hervormde Kerk. Tot nog toe had hij zich nog niet aan eenig Hervormd Kerkgenootschap aangesloten; nu achtte hij het een geschikt tijdpunt te zijn om te bewijzen, dat de Nederlandsch-Hervormde geloofbelijdenis de zijne was en hij naar deze belijdenis wenschte te leven en te sterven.

Ontegenzeggelijk heeft de vastberadene kloekmoedigheid van den Prins, gevoed door zijn onveranderlijk steunen op de beloftenissen Gods, een versterkenden invloed gehad op menigeen, die reeds begon te wankelen. Er was toeneming merkbaar in het geloofsleven van den Prins. In de school der verdrukking had hij lijdzaamheid geleerd, daaruit bevinding verkregen, en door deze versterking zijner hope gevonden.

Zoo waardig als hij Algedonde beantwoordde, zoo kalm en voorzigtig schreef hij aan Romero en Noircarmes, die hem voor den Koning winnen wilden. Zijn doelwit: de eere Gods en het welzijn van de Nederlanden, hield hij immer voor oogen.

Wanneer de Groot-Kommandeur niet op zoovele zwaarigheden had gestuit, zou hij zeker dadelijk na Alva's vertrek zijn overgegaan tot de afkondiging der amnestie. Hij vond echter, gelijk gezegd is, in Zeeland den oorlog in vollen gang, en diende dien daar althans eerst op een voor hem gunstiger voet te brengen.

Nog in November had Alva eene vloot van 83 schepen te Antwerpen uitgerust. Den 17en dier maand kwam de Requesens te Brussel aan, en acht dagen later, den 25en, ging Beauvoir, wien het bevel over de vloot opgedragen was, onder zeil, om de door Alva beraamde onderneming uit te voeren. Hij verdeelde zijne vloot in twee smaldeelen: de grootste schepen voeren de Hont af, en ankerden voor Baarland, terwijl hij zelf met vijfentwintig voorraadschepen en zesendertig oorlogsbodems door het Kreeke-rak naar de Ooster-Schelde zeilde.

Voorbij Bergen gekomen, viel hij op Roemerswaal aan, nam dat in bezit en legde er eene bezetting in van 600 man met drie stukken geschut. Dit was het eerste, maar ook het laatste voordeel, dat hij behaalde; want nauwelijks hadden de Watergeuzen vernomen wat er gebeurd was, of Adriaan Willemszoon en Boysot, die met de zeeuwsche vloot

voor Rammekens lagen, stevenden met een vijftigtal kleine schepen den vijand tegemoet. Bij Wolfaartsdijk ontmoetten de vijanden elkander; doch de schrik sloeg om 't hart der Spanjaarden; zij ontweken den strijd en namen in de haven van Bergen-op-Zoom de wijk. Boysot blokkeerde daarop de haven, waardoor de Spanjaarden zoodanig ingesloten werden, dat zij er niet meer konden uitloopen. Met een gedeelte der vaartuigen wendden zich nu de Zeeuwen naar Roemerswaal, belegerden het, en kregen het na drie of vier dagen in bezit.

Er werd overeengekomen, dat de Spaansche bezetting met volle krijgsmanseer, gewapend en met hare standaarden, naar St. Maartensdijk zoude gevoerd worden. Dit geschiedde: doch het grootste deel dezer manschappen ging in dienst van den Prins over. De Zeeuwen verbrandden vervolgens Roemerswaal, opdat de Spanjaarden daar niet later een nieuwen aanslag ondernemen zouden. Zoo was dan ook deze poging des vijands, door de zorg Gods en de waakzaamheid der Zeeuwen mislukt; want het andere gedeelte der vloot van Beauvoir, dat bij Baarland lag, keerde op het vernemen van het gebeurde naar Antwerpen terug.

De Spanjaarden hadden verscheidenen schepen verloren; daarenboven waren zij moedeloos, wegens hunne gedurige teleurstellingen. De Requesens meende, even als Alva, dat de schuld bij Beauvoir lag, die naar zijn inzien te veel gedraald had. Ook wantrouwde hij hem wel eenigzins, in de veronderstelling, of hij niet misschien in het geheim den Prins genegen was. Voor dit wantrouwen was echter geen grond, voor zooveel Beauvoir betrof; maar de huurbenden, die op de schepen waren, en wier onderhoud maandelijks zesendertig duizend kroonen kostte, wilden betaald worden, en daaraan haperde het. Beauvoir klaagde er dan ook over,

dat hij aan alles: aan geschut, aan voorraad, aan volk, aan geld, gebrek had. Hoe gaarne hij op nieuw wilde uitloopen, hij kon niet, zoolang daarin niet behoorlijk voorzien was; want het volk verliep, omdat het geene betaling kreeg en aan allerlei gebrek was blootgesteld.

Onbewimpeld kwam hij er voor uit, dat de Zeeuwen sterker waren dan hij, daar zij bij verscheidene gelegenheden meer dan 250 stukken zwaar geschut op de Spanjaarden veroverd hadden.

Er moesten derhalve veel krachtiger maatregelen genomen worden, indien men de Zeeuwsche stroomen in het bezit wilde hebben. Hiervan werd de Requesens al dadelijk door deze eerste ervaring, kort na zijne aankomst in de Nederlanden, overtuigd. Wij hebben het boven reeds opgemerkt, dat hij vroeger geen begrip van de zaak had. Thans schreef hij: „Voor mijne komst in de Nederlanden had ik mij afgevraagd, hoe het mogelijk was, dat de opstandelingen zulke talrijke vloten onderhielden, terwijl de Koning er niet ééne kon uitrusten. Nu is mij dit duidelijk: zij, die den oproerigen Prins dienen, strijden ter verdediging van hun leven, hunne haardsteden, goederen en valsche godsdienst; zij maken daarom Oranje's zaak tot de hunne, en stellen zich tevreden met levensonderhoud, zonder soldij. Daarom moest de Koning zich nog voor den zomer van de zee meester maken; zeker eene moeilijke taak, daar de Hertog van Alva, ondanks zijn gezag, beleid en ondervinding, nimmer de meerderheid te water had kunnen verwerven”.

Alle toebereidselen om tot deze uitkomst te geraken, werden nu door Requesens gemaakt. Hij zond naar Denemarken, Zweden en de Hanzesteden om schepen in soldij te nemen; hij ontbood andere schepen uit Holland; hij rustte de vloot te Antwerpen en te Bergen-op-Zoom volkomen uit, en liet niets onbeproefd, om van een gunstigen uitslag zooveel mogelijk verzekerd te zijn. Door zijne maatregelen

kreeg hij nu vijfenzeventig smakken te Bergen-op-Zoom bijeen, die in naam onder het bevel van den Vice-Admiraal De Glimes, inderdaad onder dat van Juliaan Romero stonden. Zijne vloot te Antwerpen, sterk dertig zware schepen, had Sanchio d'Avila tot aanvoerder. De Spanjaarden waren vol moed. "D' Avila was zeer begerig", schrijft Bor, „om deze zaken te bestaan en verhoopte daer grote eere, lof en prijs te behalen. Trouwens: zulk eene sterke Spaansche vloot was nog niet op de Zeeuwsche wateren gezien, en aan het ontzet van Middelburg was alles gelegen. Levensvoorraad zou den uitgehongerde stad door de verlossende bodems worden toegevoerd, en de „eere, lof en prijs" zou niet achterblijven.

Dat de Prins van Oranje onder dit alles niet sliep, laat zich wel denken. Niet alleen in Zeeland, maar ook in Holland besepte men, dat er gewaakt en gehandeld moest worden. Hoe groot de nood in laatstgenoemde provincie ook werd, zoo waren nogtans „die van Holland en Zeeland geresolveert, het uitterste, goed, lijf en leven, voor hare vrijheid en Religie te wagen en op te setten bij den Prince van Orangien (die bij henluiden in 't generael en particulier seer groot geacht en wel bemind was) tegen den Spangjaerden en haren aanhangeren".

Dringend verzochten de Zeeuwen of de Prins tot hen wilde komen, om door zijne tegenwoordigheid den moed te verlevendigen, en met raad en daad bij te staan. Holland ondersteunde dit verzoek, en de Prins, altijd bereid tot hulp, was ook thans gereed, dien aandrang gehoor te geven. Hij begaf zich naar Zierikzee, en scheepde zich daar den 20en Januarij in, om de vloot te bezoeken, welke nog altijd die der Spanjaarden te Bergen-op-Zoom opgesloten hield.

Zijne galei, prachtig versierd, viel vriend en vijand gemakkelijk in 't oog, maar was daardoor ook blootgesteld aan bet vuur van het kasteel.

Wederkeerig werd dit vuur door de Zeeuwen en Hollanders met nadruk beantwoord. Gelukkig leed de Prins geen schade: de Heer waakte zichtbaar over hem, en verijdelde den toeleg der vijanden. Op de vloot was men buitengemeen verheugd. De Prins ontbood al de bevelhebbers bij zich aan boord, en hield hun kort en krachtig voor, hoe noodzakelijk het was voor het behoud van het geheele land, dat zij de stad Middelburg, den sleutel van geheel Zeeland, die reeds op het punt stond in hunne handen te vallen, zich thans niet uit de vuist lieten wringen. Zoo wekte hij hen op, alle krachten in te spannen ter verdediging van de godsdienst, de vrijheden en voorregten des vaderlands.

De indruk van bezoek en toespraak was allergezegendst. Eenparig riepen zij uit: „Wij zijn gereed u en het land tot den laatsten droppel bloeds bij te staan; en liever dan de goede zaak te verlaten, zullen wij een jaar zonder soldij dienen, ja eerder verpanden, wat elk onzer bezit". Met een dankbaar hart wegens het aanschouwen van zooveel geestdrift, kon de Prins nu terugkeeren om verder de bewegingen van den krijg te besturen.

Een aanzienlijk deel der Zeeuwsche vloot lag voor Vlissingen verzameld, op last van den Prins. Daar, te Vlissingen wilde Oranje vertoeven om de noodige bevelen te geven. Van daar uit zou eene kracht gaan, die de beslissing moest geven in deze belangrijke dagen. Het pleit zou nu beslecht worden of de Zeeuwen al of niet onoverwinnelijk waren.

Den 23en Januarij 1574 verscheen de Spaansche vloot uit Antwerpen op de Schelde. Het smaldeel onder Sanchio d' Avila moest de Hont opvaren met het doel om zich te Borselen met de andere vloot weder te vereenigen. Deze laatste was nu sterk genoeg om de haven van Bergen-op-Zoom te verlaten, vooral omdat de Zeeuwen grootendeels

voor Vlissingen lagen. Zoo zouden zij Zuid-Beveland ten Noorden omzeilen, na de Geuzen vloot ontvaren te zijn of verslagen te hebben; of zoo zulks niet mogelijk was, zouden zij in vereeniging met elkander de vernietiging der Hollandsche en Zeeuwsche schepen beproeven, om daarna Middelburg te ontzetten. Allen waren in grootte spanning en opgewondenheid. De Requesens begaf zich naar Bergen-op-Zoom, ten einde bij de hand te zijn met het geven zijner bevelen.

De Prins zond het grootste deel der vloot, die bij Vlissingen lag, en uit 64 zeilen bestond, naar Bergen-op-Zoom, en hield slechts een klein gedeelte tot bescherming van Vlissingen achter. D'Avila, hunkerende naar „de eere, lof en prijs," liet zich door geen tegenwind of ongunstige voorttekenen, gelijk sommigen waanden, terug houden om onder zeil te gaan. Reeds in het begin zijner reis verloor hij een schip, dat nabij Antwerpen op de zandplaat stootte en zonk; doch hij kon het gevoelen van hen niet deelen, die uit zulk een ongeval kwade gevolgen voorspelden. Tegen wind en stroom in, zette hij zijn togt voort, totdat hij in het laatst van Januarij tegenover Vlissingen kwam en aan de overzijde bij Breskens voor anker ging liggen. Hier meende hij de komst van Juliaan Romero te moeten afwachten, in de vaste overtuiging dan de overwinning te zullen behalen.

Merkwaardige verblinding van zulk een strijdlustig bevelhebber! Zag hij dan niet, dat Vlissingen schier van alle verdediging ontbloot was? Kon hij dan ten minste niet de weinige vaartuigen, die hier lagen, vernielen of bemagtigen? Toen Oranje de nadering van D'Avila vernam, zag hij althans oogenblikkelijk het gevaar in, waarin hij verkeerde; hierdoor was hij in de grootste ongerustheid. Oogenblikkelijk zond hij de tijding naar Boysot, die naar Roemerswaal was vertrokken, en ontbood vier zijner grootste schepen om Vlissingen ter hulp te snellen. Zouden ze nog tijdig genoeg aankomen? Zou Boysot bij magte zijn de gevraagde

hulp te verleenen? De Prins deed wat hij kon; hij vaardigde zijne bevelen uit, wat in voorkomende omstandigheden gedaan moest worden, en gelastte, dat men den vijand zoo lang mogelijk moest trachten tegen te houden.

Zijne bekommernis week intusschen niet. Hij begaf zich naar zijne kamer, en daar, in dat stille vertrek ontlastte hij zijn hart voor God, daar werd de strijd gestreden en de overwinning behaald. Want ziet! ofschoon er nog geene menschelijke hulp opdaagde, zoo bleef Vlissingen toch gespaard, omdat de Hoorder der gebeden acht sloeg op het geroep van zijn beangstigden dienaar.

Neen! het is niet te sterk uitgedrukt, als we zoo spreken. Zelfs de Prins kon zijne ooren naauwelijks gelooven, toen men hem kwam mededeelen, dat D'Avila het anker voor Breskens had laten vallen, in plaats van regelregt naar Vlissingen te zeilen. Zulk een misslag van een man als D'Avila was bijna ongeloofelijk. De Prins moest er zich met eigen oogen van overtuigen: hij spoedde zich naar het hoofd, en ja daar zag hij, dat de vijandelijke vloot het tij verloop liet! Toen begaf zich de Prins nogmaals naar zijne kamer, waar hij Gode dankzegging toebragt voor zijne verlossing.

Het doet ons hart goed, als wij ons den Vader des Vaderlands zoo op de knieën liggende voorstellen. Hier spreekt in den Vorst de Christen; hier spreekt hij in zijne daden. En waar de Heer in zijne ontferming den Spanjaard gedachteloos maakte, daar stortte Hij aan de andere zijde moed en kracht in bij de vaak ruwe strijders, opdat niet alleen Vlissingen, maar ook de geheele vloot behouden mogt blijven.

Ondertusschen liep de Glimes, op aandringen van Romero, den 29en Januarij de haven van Bergen-op-Zoom uit. De Requesens had zich naar den dijk van Schakerloo begeven om van de afvaart getuige te zijn en den slag gade te slaan. Het was een regenachtige winterdag; doch

de Landvoogd liet zich door koude noch regen weerhouden. Dit verwekte natuurlijk groote geestdrift onder zijn volk, dat hem uit ieder schip met eereschoten begroette. Een der schepen kreeg daarbij echter een deerlijk ongeval: de kruidkamer raakte in brand en het schip vloog met eene vreeselijke ontploffing in de lucht. Dit belette evenwel niet, dat de togt voortgezet werd.

Boysot had intusschen zijne maatregelen goed genomen. Hij zelf had in de nabijheid van Maartensdijk post gevat, terwijl de Vice-Admiraal Joost de Moor met drie schepen voor Vosmeer lag. Ingeval dus de vijand door het Loodijksche gat naar Walcheren wilde varen, zou hij hem dat beletten, en voorts kon Joost de Moor op de bewegingen van de Spaansche schepen, die van Bergen-op-Zoom kwamen, acht slaan. Gelijkzeitig met het opontbod ²⁾ van vier groote schepen voor Vlissingen, kreeg Boysot de tijding van het uitzeilen der Spaansche vloot in de Schelde. Hierom nam hij de vrijheid het wegzenden der schepen wat te vertragen, omdat hij ze in het gevecht, dat op handen was, zoo goed kon gebruiken.

Hij schaarde zijne vloot in slagorde, waar allen met den kloeksten geest bezielde waren. Zelfs zieken en zwakken voelden zich gesterkt en ter verdediging bekwaam. Kapitein Schot, die op het Admiraalschip van Boysot bevel voerde, lag aan wal aan de pestkoorts. Hij was daarom door Klaas Klaaszoon, een Vlissinger, vervangen. Maar toen het op strijden moest aankomen, was Schot niet te weerhouden: hij beklom, schoon „naauwelijks in staat een veer van den mond te blazen", zijn schip en verlangde zijne betrekking te vervullen. Men kon hem dit natuurlijk niet weigeren.

² Oproep, ontbieding

Intusschen was reeds de voorhoede van Boysot, acht vaartuigen sterk, onder Joost de Moor, des morgens ten acht ure met een gelijk getal Spaansche schepen slaags geraakt.

De hoofdmagt des vijands ontmoette de onze bij IJsekendam, niet ver van Roemerswaal. Op den Schakerlooschen dijk stond Requesens met zijne omgeving, het schrikkelijk schouwspel aan te zien, dat daar vertoond zou worden, en moedigde, met den hoed wuivende, de zijnen aan.

Boysot maakte ondertusschen van den opkomenden vloed gebruik om op den vijand in te zeilen. Klaas Klaaszoon gaf daarbij den raad, dat het volk zoolang onderdeks zou gaan, tot de Spanjaard zijn eerste vuur op het Admiraalschip zou gegeven hebben; doch Schot meende, dat het beter was, wanneer allen op het dek bleven, om alzoo dadelijk den vijand aan boord te klampen. Van achteren gezien, was de raad van Klaaszoon de beste; doch Boysot meende aan dien van den onversaagden Schot de voorkeur te moeten geven.

Alzoo naderde men Romero, die zulk eene menigte volks op het dek ziende, een verschrikkelijk schrootvuur op de onzen loste. Vreeselijk was hiervan de uitwerking: Boysot kreeg een schot door de kaken en verloor een oog; Klaas Klaaszoon werden beide beenen weggeschoten, Schot verloor een arm, terwijl er van het overige scheepsvolk velen gedood of gekwetst werden.

Nu werd het schip van onzen Admiraal, nadat het de volle laag gekregen had, door de Glimes, die 10 metalen stukken en 150 man aan boord had, geënterd, en wie weet wat er van zou geworden zijn, indien Adriaan Korneliszoon, van Vlissingen, niet ware ter hulp gesneld. Doch deze liep op het schip van de Glimes aan, enterde het op zijne beurt, en sloeg eene menigte Spanjaarden dood.

Onderwijl had Jasper Leynse van Zoutelande de kloekmoedigheid in de mast van het Admiraalschip te klimmen, de vlag van den steng te halen, die om zijn lijf te winden, en er mede naar zijn schip te zwemmen. Romero liet wel eene andere vlag in plaats van de veroverde hijschen; doch de wakkere Leynse had zijn doel bereikt en ontving een nieuw pak kleederen tot loon voor zijne stoutmoedigheid. Romero daarentegen, bragt er naauwelijks het leven af. Hij was namelijk het schip van Boysot omgeloopen om het aan de andere zijde te enteren; doch deze liet eerst een zestigtal vijanden aan boord komen en deed hen toen door middel van buskruid in de lucht vliegen. Ware dit een oogenblik later gebeurd, dan zou Romero zelf insgelijks het slagtoffer geworden zijn, naardien hij juist gereed stond om bij Boysot over te springen.

Terwijl dit alles voorviel, had er op de gansche watervlakte een moorddadig gevecht plaats. Nog negen andere Spaansche schepen werden aangeklampt. Man tegen man werd er gevochten. Met strijdbijl, enterpiek, pistool en dolk viel men op elkander aan en wierp de gewonden en verslagenen in den stroom. Aan buit dacht men niet: men gunde zich zelfs den tijd niet om de gouden halskettingen der Spanjaarden hun af te rukken; men vocht slechts om te doden, niet om zich te verrijken; het was om de vrijheid, niet om goud te doen. Het schip van De Glimes raakte intusschen aan den grond en werd in brand gestoken; hij zelf sneuvelde. Romero, door vier schepen aangetast, bleef zich wel tot het uiterste verdedigen; doch moest insgelijks zwichten. Zijn schip bekwam een lek en begon te zinken. Velen der zijnen waren reeds gesneuveld; men meende zelfs eerst, dat ook hij in den vloed was omgekomen; doch hij was door eene geschutpoort gesprongen en met eenigen van zijn volk naar het eiland

Tholen gezwommen, waar hij als voor de voeten van Requesens den dijk beklom.

De nederlaag der Spanjaarden was volkomen. Slechts twee uren had de strijd geduurd, en in dien korten tijd waren vijftien schepen genomen, twaalfhonderd man verslagen, en dertig metalen en verscheidene andere ijzeren stukken geschut met de Admiraalsvlag veroverd. De rest der spaansche schepen, die onder Oscorio de Angulo de achterhoede hadden uitgemaakt en weinig deelgenomen hadden aan het gevecht, uit vrees voor de zandbanken, nam met het verdere overschot de wijk naar Bergen-op-Zoom.

Het was voorzeker voor den Groot Kommandeur niet bemoedigend van dit alles getuige te zijn, op een zoo korten afstand, dat de kogels hem somtijds langs de ooren floten. Druipnat was Romero voor hem verschenen toen hij aan wal gezwommen was, en had hij zich verontschuldigd met te zeggen: „ik heb uwe Excellentie gezegd, dat ik een landsoldaat en geen zeeman was. Indien gij mij het bevel geeft over een honderdtal vloten, ik geloof, dat geen van allen er beter zou afkomen dan deze". Waarop Requesens antwoordde: „men moet berusten in wat God beschikt. Deze nederlaag, ik ben er van overtuigd, is ons tot straf onzer zonde overkomen: gij en uwe manschappen hebben hun leven even onbeschroomd als duizendmaal vroeger blootgesteld".

Hij had er kunnen bijvoegen: vooral is deze nederlaag ons overkomen, omdat de Prins van Oranje zoo vurig, zoo vertrouwend, zoo geloovig gebeden, en omdat God zijn gebed verhoord heeft.

Zoodra het gevecht geëindigd was, zond Boysot de vier verlangde schepen naar Vlissingen. Reeds hebben wij vernomen, dat hunne komst onnoodig was geworden door de onbegrijpelijke achteloosheid van D'Avila. Om dezen thans aan te tasten, was het te laat: want reeds

vroeger had de vlootvoogd den uitslag van het gevecht bij Roemerswaal vernomen, waarop hij dadelijk de ankers geligt en langs Goes den terugtogt naar Antwerpen ondernomen had. Onderweg verloor hij nog twee of drie schepen, en kwam vervolgens onverrichter zake, wat hem betrof, te Antwerpen terug.

Groot was de vreugde, welke door deze merkwaardige overwinning veroorzaakt werd. „God Almachtig werd van sijne genade gedankt”, terwijl de overwinnaars den volgenden dag met gejuich en allerlei eerbewijzen te Veere en Vlissingen werden ingehaald.

De litteekenen, welke de meesten hunner medebragten, waren zoovele eeretekenen, die bewezen, dat de medegevoerde schepen en kanonnen waarlijk veroverd waren. Voor ons, die weten wat er in zekere binnenkamer te Vlissingen gebeurd was, is de gezegende uitslag van den scheepsstrijd bij Roemerswaal, een nieuw bewijs van de kracht des gebeds, en wij zeggen het onzen Vondel na:

*O, waarde Burgerij, de hemel wil u sterken.
Gedenk, gij strijdt ter nood voor huizen en Gods kerken:
Gij strijdt voor lijf en ziel, voor Gods geregte zaak,
Voor 't algemeen geloof. Schep moed, beveel de wraak
Den allerhoogsten troon: Hij bleef nooit dwingland schuldig
De lang gedreigde straf: Volhard, beveel geduldig
Hem d' uitkomst van 't gevecht: de hemel weet zijn tijd.
Men triomfeerde nooit dan na den bangen strijd.
Nu dorscht Gods straffe hand den droeven ingezetten.
De vlegel breekt niet eer, voor dat die is versleten.
Gods oordeel scheidt aldus het koren van het kaf,
Al dreunt er 't gansche Land, gelijk een dorschvloer af.*

Toelichting

Dit boekje, dat deel uitmaakt van een hele serie ‘volks-bladen’, ademt de sfeer van de 19^e eeuwse klassenmaatschappij waarin het geschreven werd. Vanuit een paternalistisch oogpunt worden delen van de vaderlandse geschiedenis in eenvoudige beschrijvingen uitgegeven ‘ter verheffing van het volk’.

De stijl waarin de gebeurtenissen worden gepresenteerd past niet meer in het huidige tijdsgewricht, waarin meer prijs gesteld wordt op een objectieve(r) presentatie van opeenvolgende feiten.

Slechts omdat het een belangrijke gebeurtenis in de Tachtigjarige Oorlog beschrijft, is het hier desondanks toch onder de aandacht gebracht.

Relevante koppelingen naar extra info op internet.

[Wandtapijten — Zeeuws Museum NL](#)

[Zeeslag bij Reimerswaal nabij Bergen op Zoom - \(bcfinder.nl\)](#)

[Slag bij Reimerswaal in 1574 \(absolutefacts.com\)](#)

[Zeeslag voor Bergen op Zoom, 1574, Frans Hogenberg, 1574 - 1576 - Rijksmuseum](#)

[29 januari - De slag bij Reimerswaal – \(Zalig-Zeeland.com\)](#)

[Zeeslag voor Bergen op Zoom, 1574 - Het Geheugen \(delpher.nl\)](#)

[Zeven palen op de Bergse Plaat: dit is waarom dit kunstwerk daar staat \(indebuurt.nl\)](#)